

Tadqiqot UZ

**ЎЗБЕКИСТОН
ОЛИМЛАРИ ВА
ЁШЛАРИНИНГ
ИННОВАЦИОН
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАРИ
МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021

- » Хуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Crossref

CONFERENCE.UZ

30 APRIL
№27

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 27-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
19 -ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
27-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-19**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
27-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-19**

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 27-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 апрель 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибод Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ФАРМАЦЕВТИКА

1. G.Sh. Shavkatbekova, F.S. Jalilov, I.M.Iminova “KARDIORICH” SUYUQ EKSTRAKTINI OLİSH	7
--	---

ФАРМАЦЕВТИКА

“KARDIORICH” SUYUQ EKSTRAKTINI OLİSH

G.Sh. Shavkatbekova, F.S. Jalilov, I.M.Iminova

Tashkent farmatsevtika instituti

Gulbahor Shavkatbekova Shavkatbekovna +998977278666

Jalilov Fazliddin Sodiqovich +998974509907

Iminova Inoyat Miliyevna +998903596457

e-mail: guli.bahor.guli@mail.ru

inoyat1965@mail.ru

dr.fazliddin@gmail.com

Annotatsiya: Hozirgi kunda aholi orasida yurak-qon tomir kasalliklari bilan kasallanish yildan yilga ortib bormoqda, bu yurak-qon tomir kasalliklari qo'llaniladigan tabiiy dori vositalarini yaratish va ushbu kasalliklarni o'z vaqtida asoratsiz davolash juda muhim ahamiyatli bishganligini inobatga olib, mahalliy o'simliklar xom ashyosi asosida yurak-qon tomir kasalliklari qo'llaniladigan tabiiy dori vositalarini yaratish maqsadida yangi suyuq ekstrakt olindi. Olingan suyuq ekstraktlar qiyosiy taqqoslanib o'r ganilganda 2-usuldagagi ajratma barcha ko'rsatkichlari bilan DF talabiga javob berdi. Suyuq ekstrakt tashqi ko'rinishi: qo'ng'ir rangli, o'ziga xos hidli, taxir mazali suyuqlik.

Kalit so'zlar: yurak-qon tomir kasalliklari, “Kardiorich” suyuq ekstrakti, suyuq ekstrakt olish

Hozirgi kunda aholi orasida yurak-qon tomir kasalliklari bilan kasallanish yildan yilga ortib bormoqda. Ayniqsa, ushbu kasalliklar oqibatida yuzaga keladigan o'lim holatlari bo'yicha yurak-qon tomir kasalliklari nafaqat bizning yurtimizda, balki butun dunyoda ham birinchi o'rinda turadi. Buning asosiy sabablari tashqi muhitning o'zgarishi, aholi o'rtasida kamharakatlilik – gipodinamiya, jismoniy va ruhiy zo'riqish, ratsionda hayvon yog'lari ko'p bo'lgan mahsulotlarni ko'p iste'mol qilish, chekish va spirtli ichimliklarga ruju qo'yish. Ushbu omillar yurak-qon tomir kasalliklarining aholi orasida keng tarqalishiga va yosharib borayotganiga asosiy sabab sifatida ko'rsatish mumkin. Kuzatuvlarga ko'ra, yurak-qon tomir kasalligi bo'lgan insonlarda koronavirus infeksiyasi og'ir kechar ekan. Buning sababi yurak-qon tomir kasalliklarining asosiy belgilari qonda xolesterin miqdorining ortib ketishi, qon tomir devorlarida xolesterin pilakchalarining paydo bo'lishi oqibatida tomir ichining torayib qolishi, qonning quyuqlashishi, to'qimalarga qon bilan keladigan oziq moddalar va kislород oqimining pasayishi hamda hujayralarning kislородга bo'lgan ehtiyojining oshib ketishi bilan namoyon bo'ladi. Agar yurak-qon tomir kasalliklariga chalingan bemorlar koronavirus infeksiyasi bilan og'rib, o'pka pnevmoniysi kuzatilganda hamda qon quyuqlashib ketganda yuqorida keltirilgan kardiologik kasallik belgilari zo'rayib ketadi. Ko'pincha bemorlarda yurak-qon tomir kasalliklarining asoratlari oqibatida o'lim holatlari kuzatiladi. YA'ni, koronavirus yuqtirib olgan bemorlarda o'tkir miokard infarkti, bosh miya insulti, yurak etishmovchiligi holatlari yuzaga kelib, virus infeksiyasining og'ir kechishiga sabab bo'ladi. YUqoridagilarni inobatga olib, yurak-qon tomir kasalliklari qo'llaniladigan tabiiy dori vositalarini yaratish va ushbu kasalliklarni o'z vaqtida asoratsiz davolash juda muhim ahamiyatga egadir [1, 2, 3].

Ishning maqsadi: mahalliy o'simliklar xom ashyosi asosida yurak-qon tomir kasalliklari qo'llaniladigan tabiiy dori vositalarini yaratish maqsadida yangi suyuq ekstrakt olish ishning asosiy maqsadi qilib olindi.

Usul va uslublar: Suyuq ekstrakt uchun tarkib dozalari tanlandi: bo'ymadaron er ustki qismi, arslonquyruq er uski qismi (Herba Leonuri), do'lana mevasi (Fructus Srataegi), valeriana, melissa. Suyuq ekstrakt 70% li etil spirtida 1:1 nisbatda perkolyasiya usulida olindi. Suyuq ekstrakt “Kardiorich” deb nomlandi. Tajribalarda maydalangan (1-3 mm) o'simlik xom ashyosidan ekstrakt olish uchun VNIIF 1-2 usullari qo'llandi, quruq qoldiq, og'ir metallar

DF talabi bo'yicha aniqlandi. Birinchi usul bo'yicha maydalangan o'simlik xom ashvosini teng miqdorda uchta perkolyatorga solindi xom ashyonи yuzaga suzib chiqmasligi uchun, xom ashyonи ustiga filtr qo'zzi qo'yilib ustidan chinni bo'laklari bostirildi. Solingan xom ashvo orasidagi havoni chiqarish uchun ajratuvchi quyilayotganda perkolyator jumragi ochib qo'yildi. Ajratuvchini asta sekinlik bilan perkolyator devori bo'ylab quyildi. Jumrakdan oqib chiqqan suyuqlikni qaytarib perkolyatorga solib, jo'mrak yopildi va xom ashvo ustida 1-2 sm qalinlikdagi "oynasimon yuza" hosil bo'lguncha ajratuvchi quyildi. Perkolyatorning og'zini ikki qavatli polietilen bilan yaxshilab maxkamlab berkitib va 24 soatga salqin joyga tindirish uchun qo'yildi, so'ng birinchi perkolyatordagi ajratma ikkinchi perkolyatorga, birinchi perkolyatorga esa yangi ajratuvchi "oynasimon yuza" hosil bo'lguncha solindi. Xom ashvo 24 soat ekstraksiyalangandan so'ng ikkinchi perkolyatordagi ajratma uchinchi perkolyatorga solinib, ikkinchi perkolyatorga birinchi perkolyatordagi ajratma solindi. Birinchi perkolyatorga uchinchi marta yangi ajratuvchi solindi. Barcha perkolyatorlar 24 soatga qoldirildi. 24 soatdan keyin uchinchi perkolyatordan har 6 soatda tayyor ajratmaning 1/3 qismi ajratib olindi.

VNIIF - 2 usuli tayyor mahsulotni qisqa vaqt ichida olish imkonini beradi. Bu usul bo'yicha maydalangan xom ashvo uchta perkolyatorga teng miqdorda solindi. Bu usulda ajratuvchi birinchi reaktorga solindi. Birinchi perkolyator 2 soat tindirilgandan so'ng ajratma undan ikkinchi perkolyatorga olindi va birinchi perkolyatorga ikkinchi marta yangi ajratuvchi solindi. Ikkala holda ham ajratuvchi miqdori "oynasimon yuza" hosil bo'lguncha solindi. Ikkala perkolyator 2 soatga qoldirildi, 2 soatdan so'ng ikkinchi perkolyatordagi xom ashvo uchinchi perkolyatorga, birinchidan ikkinchiga perkolyatorga o'tkazilib, birinchi perkolyatorga uchinchi marta yangi ajratuvchi quyildi. Barcha perkolyatorlar 24 soatga qoldirildi. 24 soatdan so'ng uchinchi perkolyatordan tayyor mahsulot quyib olindi. Ikkinchi perkolyatordagi ajratma uchinchi perkolyatorga, birinchidan esa ikkinchi perkolyatorga quyilib, 2 soat tindirildi. Ikki soatdan keyin uchinchi perkolyatordan ikkinchi tayyor mahsulot olinib, ikkinchi perkolyatordagi ajratma uchinchi perkolyatorga o'tkazildi va 2 soatga qoldirildi. 2 soatdan so'ng uchinchidan tayyor mahsulot olinib, hammasi umumlashtirildi. "Gepostim" yig'masidan olingan suyuq ekstrakt olish uchun 200 gr xom ashvo tortildi. Xom 3 mm gacha maydalandi. Ikki usulda xam ekstrakt olish uchun 70 % li spirt olindi. Natijada 200 ml dan suyuq ekstrakt olindi. Barcha tayyor ajratmalar ballast moddalardan tozalash uchun 8-10 oS da 36-48 soatga qoldirildi. 48 soatdan keyin tayyor mahsulot suzib olindi. Olingan suyuq ekstrakt tarkibidagi spirt quvvati, og'ir metallar, quruq qoldiq aniqlandi.

Natijalar: Olingan suyuq ekstraktlar qiyosiy taqqoslanib o'rganilganda 2-usuldagи ajratma barcha ko'rsatkichlari bilan DF talabiga javob berdi. Suyuq ekstrakt tashqi ko'rinishi: qo'ng'ir rangli, o'ziga xos hidli, taxir mazali suyuqlik.

Xulosa: Olingan natijalar ushbu dori shakli uchun VFM loyihasini tuzishda foydalaniadi. Hozirgi kunda suyuq ekstrakt tarkibidagi biofaol moddalar o'rganilmoqda.

Adabiyotlar:

1. Promышленная технология лекарств /Под ред. Prof. V.I. CHueshova. Tom 2. Xarkov. 2002. 715 s.
2. Xishova O.M., Dubashinskaya N.V., Adamenko YA.YU. Texnologiya polucheniya i otsenka kachestva jidkogo ekstrakta kornevish s kornyami valerianы Vestnik VGMU. – 2016. – Tom 15, №1. – S. 99-105.
3. Iminova I.M., Kurbonova G.A. Fayzullaeva N.S "Urolen" yigmasidan suyuk ekstrakt olish "Farmatsevtika sohasining bugungi holati: muammolar va istiqbollari" (Halkaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari). Toshkent,2020 y., 13 noyabr, 290-291 b.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 27-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(19-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.04.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000